

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksen johdosta laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta.

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 20 päivänä joulukuuta 1979 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 191 laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta. Samassa tarkoituksessa eduskunta on lähettänyt valiokuntaan 22 päivänä toukokuuta 1979 ed. P. Vennamon ym. samannimisen lakialoitteen n:o 371. Asian johdosta ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Heimer Sundberg sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylijohtaja Jorma Kallio maa- ja metsätalousministeriöstä, hallitussihteeri Martti Salminen ja budjettisihteeri Hannele Laihonon valtiovarainministeriöstä, ylijohtaja Kaarlo Muuramo maatilahallituksesta, toimitusjohtaja Martti Rahnasto maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta, asiantuntijalääkäri Markku Toropainen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, varatuomari Mikko Hurmalainen Suomen Työnantajain Keskusliitosta ja agronomi Tapani Vanhala Maataloustuottajain Keskusliitosta. Asian johdosta on eduskunnan päätöksen mukaisesti pyydetty maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto (n:o 1/1980 vp.), joka on tämän mietinnön liitteenä.

Hallituksen esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa esitetään sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen ehtoja lievennettäväksi. Lisäksi ehdotetaan nykyisen järjestelmän toimeenpanoa joustavammaksi. Luopujan maatalouden ulkopuoliset sivutulot vaikuttaisivat eläkeoikeutta harkittaessa vähemmän kuin tähän saakka. Työkyvyttömyyseläkkeen vaikutusta eläkeoikeuteen tarkennettaisiin niin, että esteenä sukupolvenvaihdoseläkkeen saamiselle olisi vain toistaiseksi myönnetty kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke. Myös luovutettavan maatilan jatkamiskelpoisuuden määrittelyä ehdote-

taan muutettavaksi. Esityksen mukaan laajennettaisiin mahdollisuuksia jättää varsinaisen luovutuksen ulkopuolelle tilan maatilataloudellisen käytön kannalta merkityksettömiä alueita. Luovutuksen saajalla olisi myös oikeus hyväksyttävästä syystä väliaikaisesti keskeyttää tilan viljelyyn velvoittavan sitoumuksen täyttäminen. Viljelijä, jolla ei ole rintaperillistä tai jonka rintaperillinen ei muutoin tule luovutuksen saajana kysymykseen, voisi myydä tilansa muullekin kuin lain kelpoisuusehdot täyttävälle henkilölle. Lisäksi sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmään ehdotetaan eräitä teknisiä tarkistuksia. Uusia säännöksiä sovellettaisiin kuluvan vuoden alusta.

Käsiteltyssä lakialoitteessa esitetään hallituksen esitykseen sisältyvästä lakiehdotuksesta poikkeavia muutoksia maatalousyrittäjien eläkelain uudistamiseksi.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena, minkä vuoksi valiokunta on asettunut lakiehdotuksen hyväksymisen kannalle. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa lakialoitteeseen sisältyvää lakiehdotusta hylättäväksi.

Valiokunnassa on katsottu sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmä pääasiassa maatalouspoliittiseksi eikä sosiaalipoliittiseksi keinoksi maatalousyrittäjien aseman parantamiseksi. Maatalouden ikääntyneeseen väestörakenteeseen tulee valiokunnan mielestä kiinnittää edelleenkin huomiota. Sukupolvenvaihdoseläkelainsäädännön soveltamisongelmien osalta valiokunta viittaa maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntoon.

Edellä olevan perusteella sosiaalivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 371 (1979 vp.) sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 1980.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja M. Puhakka, varapuheenjohtaja Kauppi, jäsenet Ajo, Halonen, Joutsenlahti (osittain), Juntumaa, Mattson, Mikkola (osittain), Niskanen (osittain),

Pesola (osittain), Pokka, Pursiainen, Raudas-
koski (osittain), Saarikoski, Savolainen (osittain) ja Zilliacus sekä varajäsenet Alppi (osittain), Hyryn kangas ja Raudasojä (osittain).

Vastalause.

Sosiaalivaliokunnan käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta (1979 vp. n:o 191). Tämä laki rakentuu edelleen elintarvikkeiden tuotannon supistamisen väärälle koko kansan edun vastaiselle linjalle sekä syrjii raskaasti pienempiä viljelmiä. Näistä syistä on välttämätöntä, että SMP tekee korjausesityksen.

Eläkerahastoissa on riittävästi eläkkeentarvitsijoiden säästämiä varoja. Kenenkään veroja ei siis tarvitse nostaa, kun eläkkeentarvitsijalle maksetaan kunnallinen eläke. Päinvastoin tätä tietä kansamme laajat kerrokset ja vanhempi väki saavat lisää ostokykyä, jonka seurauksena raha liikkuu sekä on työtä ja kehitystä. Näistä syistä SMP on jatkuvasti eduskunnassa esittänyt, että yleinen eläkeikäraja olisi alennettava 60 vuoteen sekä raskaissa ammateissa ja rintamaveteraaneille 55 vuoteen.

Laki toteuttaa vain vahvempien, vähintään yli 10 peltotehtaan viljelmien omistajien kohdalla tämän eläkeikärajan alentamisen. Mutta sitävastoin pienempien viljelmien omistajat saomoin kuin koko muu Suomen kansa jäävät tämän eläkeikärajan alentamisen ulkopuolelle. SMP ei pidä tällaista Sorsa—Virolaisen hallituksen linjaa oikeudenmukaisena eikä tasapuolisena.

Näistä syistä esitän, että sukupolvenvaihdon eläke myönnettäisiin jokaiselle viljelmän omistajalle tai häneen verrattavalle henkilölle,

joka on suorittanut maatalousyrittäjien eläkelain mukaisia maksuja sanotulle eläkelaitokselle. Tällöin laista ei tule vain vahvempien viljelijöiden erikoisetujen laki nykyisen kansan vastaisen poliittisen suuntauksemme mukaisesti, vaan sukupolvenvaihdon eläkelaista tulee kaikkien maataloutta harjoittaneiden yhteinen ja oikeudenmukainen eläkelaki. Samalla SMP edellyttää, että hallitus mahdollisimman pian antaa sellaiset lakiesitykset eduskunnalle, että kaikille Suomen kansalaisille yleinen eläkeikäraja alennetaan nopeasti 60 vuoteen sekä raskaissa ammateissa ja rintamaveteraaneille 55 vuoteen. Kun talonpojan tappolinjan seurauksena nimenomaan kehitysalueilla ja sivualueilla varsin lukuisat perhe- ja pienviljelijät joutuivat pakkomyymään tilansa ja jopa lähtemään Ruotsiin leivän hakuun kansaa sortavan kansanrintamapolitiikan johdosta, niin SMP pitää lisäksi välttämättömänä, että erityisistä syistä sukupolvenvaihdon eläkelakia voidaan soveltaa jo vuoden 1970 alusta eikä vasta vuoden 1973 jälkeen.

Lain mukaan suurin osa maamme maataloista jää sukupolvenvaihdon eläkkeen ulkopuolelle. Eläkettä saavat vain ne, jotka ovat omistaneet hallituksen mielestä elinkelpoisen tilan. Kun tämä elinkelpoisuus jää kaiken kukkuraksi asetuksella määrättäväksi ja siis kulloisenkin hallituksen mielihaluista riippuvaksi, ei kysymyksessä ole muu kuin perhe- ja pienvil-

jelmien tappolinjan ja puristamisen jatkaminen ja toteuttaminen sukupolvenvaihdon eläkkeen yhteydessä. Tämänkin hyvän asian varjolla siis halutaan pakkososialistisen järjestelmän aikaansaamiseksi pakkoedistää suurtilalinjaa ja elintarvikepulaa maassamme, samalla lisäksi rangaisten niitä viljelijöitä, jotka omistavat pienemmän tilan. Jopa hallitus avoimesti tunnustaa, että tällaisia hävitettäviä tiloja olisivat 10 peltotehtäviä käsittävät ja sitä pienemmät tilat. SMP:n käsityksen mukaan siis tilanherrojen katsoma elinkelvottomuus ei saa missään tapauksessa poistaa eläkeoikeutta.

Mutta laissa halutaan myös erotella ja valita tilan vastaanottaja. Kauniisti kyllä sanotaan, että vastaanottajan tulee olla lähiomainen tai häneen verrattava, mutta sitten kuitenkin hallitus pidättää virkaherroille oikeuden päättää, onko vastaanottaja ammattitaitonsa ja muiden ominaisuuksiensa puolesta sopiva henkilö. Ehkäpä jäsenkirja tällöin tulisi ratkaisevimaksi tekijäksi.

SMP:n käsityksen mukaan tilan luovuttaja kyllä osaa parhaiten itse harkita, onko vastaanottaja sopiva. Vapaassa maassa hallitus ei saa rajoittaa omistajan valintoja. Tämä on perustuslain vastaista yksityisen omistusoikeuden vapauden rajoittamista. SMP luottaa tilan omistajaan ja hänen harkintaansa, semminkin kun valinta on suoritettava lähisukulaisten kesken. Sen mukaisesti on myös laki kirjoitettava.

Mutta lisäksi luonnollisesti on huolehdittava, että vastaanottaja on sellainen henkilö, joka täyttää maankäyttölain ja maatalouden perus-

luotosta annetun lain vaatimukset. Tällöin estetään keinottelijoiden kaappaukset ja suojelemaan laillisia perillisiä.

Lisäksi SMP edellyttää, että kaikissa tapauksissa eläkkeen tulee turvata asianomaiselle ja hänen perheelleen ihmisarvoinen toimeentulo. Hallitus on jättänyt pienemmät tilalliset kokonaan lehdele soitteluun. SMP katsoo, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia, kun heille yhteiskunnan varoista maksetaan eläke. Rik- kailla ei saa olla mitään erikoisoikeuksia. Sor- san—Virolaisen hallitus on tässäkin asiassa noudattanut 1930-luvun pula-ajan raakaa ko- koomuksen linjaa. Se ei ole hyväksyttävää. Mahdollinen takaisin perintä ei myöskään saa johtaa kohtuuttomuuksiin eikä valitusoikeutta saa tarpeettomasti kieltää.

SMP katsoo, että luovuttajalla täytyy olla sukupolvenvaihdoeläkkeen asiassa oikeus pi- dättää enintään asuntotilaa vastaava alue ilman, että eläke- ja muita etuja menetetään.

Samoin SMP ei hyväksy sitä, että viljelmästä aikaisemmin tapahtunut maan luovuttaminen voitaisiin katsoa tilan pirstomiseksi, joka aset- taa omistajan huonompaan ja diskriminoituun asemaan sukupolvenvaihdoeläkkeen asiassa, ei- kä myöskään sitä, että vähäinen maatalouden harjoittaminen olisi täysin kiellettyä.

Mainituilla perusteilla ja viitaten lakialoittee- seen n:o 371 (1979 vp.) ehdotan kunnioittaen,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 b §:n 1 ja 3 momentti, 1 momentti sellaisena kuin se on 15 päivänä maaliskuuta 1974 annetussa laissa (219/74) ja 3 momentti sellaisena kuin se on 21 päivänä toukokuuta 1976 annetussa laissa (414/76),

muutetaan 6 a §:n 1 momentti, 6 b:n 2 ja 4 momentti (poist.), 6 e § (poist.) ja 6 f §:n (poist.) 3 momentti (poist.), niistä 6 a §:n 1 momentti ja 6 b §:n 2 momentti sellaisina kuin ne ovat 7 päivänä tammikuuta 1977 annetussa laissa (20/77), 6 b §:n 4 momentti sellaisena kuin se on 21 päivänä toukokuuta 1976 annetussa laissa (414/76) ja 6 e § sekä 6 f §:n 3 momentti sellaisina kuin ne ovat 15 päivänä maaliskuuta 1974 annetussa laissa (219/74), sekä

lisätään 6 a §:ään uusi 4 momentti, seuraavasti:

6 a §.

Maatalousyrittäjällä, joka on suorittanut yri- tyksestään tämän lain mukaisia maksuja eläke-

laitokselle ja joka luovuttaa viljelmänsä 6 b §:ssä tarkoitetulle luovutuksensaajalle ja pysy- västi lopettaa maatalouden harjoittamisen, on

oikeus saada sukupolvenvaihdoeläkettä edellyttäen:

1) että hän vähintään viiden vuoden ajan välittömästi ennen luovutusta on viljelmällä asuen harjoittanut maatilataloutta 1 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja sanotun ajan saanut osan toimeentulostaan tässä laissa tarkoitetusta yrittäjätoiminnasta;

2) että hän luovutuksen tapahtuessa on täyttänyt 60 mutta ei 65 vuotta eikä saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai tämän lain mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, kuitenkin niin, että rintamasotilas saa vähentää jokaisesta rintamallaolon vuodesta tai sen osasto yhden vuoden; ja

3) että hän on luovuttanut viljelmän vuoden 1973 jälkeen. Erityisistä syistä voidaan kuitenkin luovutus myös vuoden 1969 jälkeen ottaa vastaavasti huomioon.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa säädetyn 60 vuoden ikärajoituksen estämättä on sellaisella naispuolisella maatalousyrittäjällä oikeus saada sukupolvenvaihdoeläkettä, joka luovutuksen tapahtuessa on täyttänyt 55 vuotta, jos hänen aviopuolisonsa on sanottuna ajankohtana täyttänyt 60 vuotta ja on saanut osan toimeentulostaan tässä laissa tarkoitetusta yrittäjätoiminnasta.

6 b §.

(1 ja 2 mom. poist.)

Sukupolvenvaihdoeläkkeen saamisen edellytyksenä on, että viljeljä luovutetaan kokonaisuudessaan yhdelle luovutuksensaajalle tai luovutuksensaajalle ja hänen aviopuolisolleen yhteisesti. (Poist.) Luovuttajalla on kuitenkin oikeus, jollei toimenpide ratkaisevasti haittaa viljelmän tarkoituksenmukaista käyttöä, pidättää viljelmästä

1) itselleen ja kullekin rintaperilliselleen sekä otto- ja kasvattilapselleen enintään asuntoilaa vastaava alue vakinaisen tai vapaa-ajan asunnon rakentamista varten; ja

2) itselleen tai toiselle alue, jolla on huomattavasti suurempi arvo käytettynä muuhun kuin maatilataloudellisiin tarkoituksiin.

(4 mom. poist.)

Luovutuksensaajan tulee olla maatalousyrittäjän tai hänen aviopuolisonsa tai näiden veljen tai sisaren lapsi taikka tällaisen lapsen jälkeläinen tai aviopuoliso. Lapsena pidetään myös avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta,

joka on laillisesti tunnustettu tai jolla on tunnustetun lapsen asema, sekä ottolasta ja kasvattilasta. Lisäksi luovutuksensaajalta edellytetään, ettei hänen tukemistaan ole pidettävä hänen taloudellisen asemansa ja olosuhteittensa takia ilmeisen epätarkoituksenmukaisena.

(6 mom. poist.)

6 c ja 6 d §.

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

6 e §.

Maatilahallituksen on annettava eläkelaitokselle lausuntonsa siitä,

1) täyttääkö luovutuksensaaja 6 b §:n 4 momentin viimeisessä virkkeessä tarkoitetut edellytykset; ja

2) ovatko muutkin 6 a §:ssä säädetty sukupolvenvaihdoeläkkeen saamisen edellytykset olemassa.

Jos maatilaballitus katsoo, ettei 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä ole olemassa, on asia alistettava maa- ja metsätalousministeriölle. Eläkelaitoksella ei ole oikeutta poiketa ratkaisussaan maatilahallituksen tai ministeriön lausunnosta siltä osin kuin se koskee 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä.

Abvenanmaan maakunnassa huolehtii maatilaballitukselle tässä laissa säädetystä tehtävästä Abvenanmaan maakuntaballitus. Sen lausuntoa ei alisteta 2 momentissa säädetyllä tavalla.

6 f §.

(1 mom. poist.)

Jollei luovutuksensaaja täytä 2 momentissa tarkoitettua sitoumustaan eikä tämä johdu hyväksyttävästä syystä, voi eläkelaitos velvoittaa luovutuksensaajan korvaamaan eläkelaitokselle sukupolvenvaihdoeläkkeen pääoma-arvon, joka määrätään sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Erityisestä syystä eläkelaitos voi myös päättää, että eläkkeen pääoma-arvo jätetään osaksi tai kokonaan luovutuksensaajalta perimättä.

6 g §.

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

Voimaantulosäännös.

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 1980.

Anssi Joutsenlahti

EDUSKUNNAN
MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä,
21 päivänä helmikuuta 1980.
Lausunto n:o 1.

Sosiaalivaliokunnalle.

Sosiaalivaliokunta on 12 päivänä kuluva helmikuuta päivätyllä kirjeellään pyytänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 191 (1979 vp.) laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta. Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina osastopäällikkö Jorma Kallio maa- ja metsätalousministeriöstä, osastopäällikkö Heimer Sundberg sosiaali- ja terveysministeriöstä, budjettisihteeri Hannele Laihonon valtiovarainministeriöstä, pääjohtaja Samuli Suomela maatilahallituksesta, toimitusjohtaja Martti Rahnasto Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta, agrologi Tapani Vanhala Maataloustuottajain Keskusliitosta, puheenjohtaja Ola Rosendahl Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista ja talouspoliittinen sihteeri Antero Tuominen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä. Käsiteltyään asian valiokunta esittää lausuntonaan seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan eräiltä osin lievennettäväksi sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen ehtoja ja joustavoitettavaksi muutoinkin järjestelmän toimeenpanoa. Valio-

kunnalla, joka on tarkastellut lakiehdotusta lähinnä maatalouspoliittiselta kannalta, ei ole lakiehdotuksen suhteen sinänsä huomauttamista. Asiaa käsitellessään valiokunta on kuitenkin saamansa selvityksen perusteella voinut todeta, että lakia täytäntöönpantaessa on tuottanut vaikeuksia täsmällisesti määritellä, mikä merkitys puutarhaviljelylle, turkistarhaukselle tai muulle erikoismaataloudelle on annettava harjoittaessa, onko tila jatkamiskelpoinen. Kun erikoismaatalouden harjoittamisella saattaa olla tilan jatkamiskelpoisuuden kannalta ratkaiseva merkitys varsinkin pienten tilojen kohdalla, olisi valiokunnan mielestä, mikäli lain voimassaoloaikaa esitetään jatkettavaksi, esitystä valmisteltaessa tähän seikkaan kiinnitettävä erityistä huomiota.

Edellä lausutun perusteella valiokunta esittää kunnioittaen lausuntonaan,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus olisi hyväksyttävä muuttamattomana.

Valiokunnan puolesta:

Toivo Yläjärvi

Kaarlo Muuramo

